

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาข้อมูลในการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นโรงเรียนดีประจำตำบล ของโรงเรียนบ้านป่าลาน อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง
2. โรงเรียนคุณภาพ
3. การบริหารจัดการ
4. การมีส่วนร่วม
5. โครงการโรงเรียนดีประจำตำบล
6. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (2552, หน้า 8) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยดำเนินการและมีความพยายามมาแล้วหลายครั้งหลายหน จนถึงปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2517 ได้มีการวางแผนเพื่อปฏิรูปการศึกษาแต่ก็ไม่ได้นำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง เนื่องจากรัฐบาลในยุคนั้นยังไม่เห็นด้วย และไม่มีกำหนดไว้ในนโยบาย หรือมีกำหนดไว้เป็นนโยบายของรัฐบาลหรือของกระทรวงศึกษาธิการ แต่มุ่งหาเสียงเป็นหลัก ไม่ได้นำมาปฏิบัติจริงจังแต่อย่างใด

สำหรับ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, หน้า 5-7) กล่าวถึงการศึกษาว่า การศึกษาไทยภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ และมีการปฏิรูปการศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พัฒนาค้นบนพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยงสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเข้าด้วยกันบนความเท่าเทียมและเสมอภาค

มีความรู้คุณธรรมและจริยธรรมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัย

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา
10 ปี ของความพยายามปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบอีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม จากการประเมินผล
การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า หลายเรื่องประสบความสำเร็จ เช่นการปรับโครงสร้าง
หน่วยงานให้มีเอกภาพยิ่งขึ้น ตัวอย่างได้แก่ การรวมทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ
และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีเข้าเป็นกระทรวงเดียวกัน
มีการจัดระเบียบบริหารราชการแบบเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาการศึกษาอย่าง
บูรณาการและประสานเชื่อมโยงกัน โดยยึดเขตพื้นที่เป็นศูนย์กลาง มีการจัดตั้งสำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอกและรับรองมาตรฐานสถาบันการศึกษาทุกระดับและ
ประเภทการศึกษา การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการเพื่อความเป็นอิสระคล่องตัวใน
การบริหารจัดการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีปัญหาต้องเร่งพัฒนาปรับปรุง
และต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และประสิทธิภาพ
ของการบริหารการจัดการ รวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมาก
ไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิด
วิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ขาดคุณธรรมจริยธรรม ในด้านครู คณาจารย์
พบว่ามีปัญหาขาดแคลนครู คณาจารย์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมไม่ได้คนเก่งคนดี และใจรักมาเป็น
ครู คณาจารย์ในด้านบริหารจัดการ พบว่า ยังไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทั้งสู่
สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามเป้าหมาย รวมทั้งยังขาด
การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ซึ่งมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ
คือ

1. การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย
2. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และ
3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษา และได้

กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

- 3.1 การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่
- 3.2 การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่
- 3.3 การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่

3.4 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ”

พระ พนาสุภน (2552, หน้า 18) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาต้องดูทั้งระบบหรือองค์รวม และจะต้องปฏิรูปทุกด้านไปพร้อมกัน เพราะองค์ประกอบทางการศึกษาทุกด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ได้แก่

1. ด้านหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้
2. ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา
4. ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. ด้านสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองควรมีแนวคิดและจะต้องปฏิรูปอะไรนั้น เป็นเรื่องที่ยุ้กำหนดนโยบาย ตลอดจนผู้ปฏิบัติการ ต้องศึกษาและเข้าใจถึงเจตนารมณ์ และโครงสร้างของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติเสียก่อน หากจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาคือการพัฒนาคนในชาติให้เป็น “คนดีมีปัญญาและคิดเป็นทำเป็น” การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองจะเป็นการสานต่อจากของเดิม หรือจะเป็นการยกเครื่องใหม่ ก็เป็นเรื่องที่เลือกทำได้ทั้งนั้น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาจพอสรุปได้ว่า การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองจะต้องดูทั้งระบบหรือองค์รวม โดยต้องปฏิรูปทุกด้านไปพร้อมกันเพราะการปฏิรูปการศึกษาแต่ละด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน โรงเรียนดีประจำตำบลเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เป็นการพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้มีประสิทธิภาพโดยให้การศึกษายเป็นตัวนำการพัฒนาประเทศให้คนในชาติจะได้นำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนคุณภาพ

จากการศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้ความหมายของโรงเรียนคุณภาพต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สำหรับ สงบ ประเสริฐพันธุ์ (2543, หน้า 9-10) ได้กล่าวว่า โรงเรียนคุณภาพปราศจากมลพิษทางสังคม ปลอกยาเสพติด ครู อาจารย์ มีความรักสามัคคีเอื้ออาทรต่อเพื่อนครูและศิษย์ โรงเรียนมีระเบียบวินัยในระดับที่จะทำให้นักเรียนเป็นคนดี คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ มีความสุขอยู่ในสังคม และพร้อมเอื้อเพื่อแผ่เผื่อเจืองานสังคม

ส่วน สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2545, หน้า 59) ได้กล่าวว่า โรงเรียนประสิทธิภาพสูง คือ โรงเรียนที่ปรับปรุงระดับผลงานและประสิทธิภาพของตนตามทรัพยากรที่ใช้อย่างต่อเนื่อง ใช้วิธีการมีส่วนร่วมสูงโดยวิธีการกระจายอำนาจควบคุมมุ่งมั่นที่จะสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนเสียใหม่ และการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนชุดใหม่และสร้างความมุ่งมั่นหมายรวม ซึ่งเป็นตัวกำหนดทิศทางของโรงเรียน และมุ่งมั่นปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

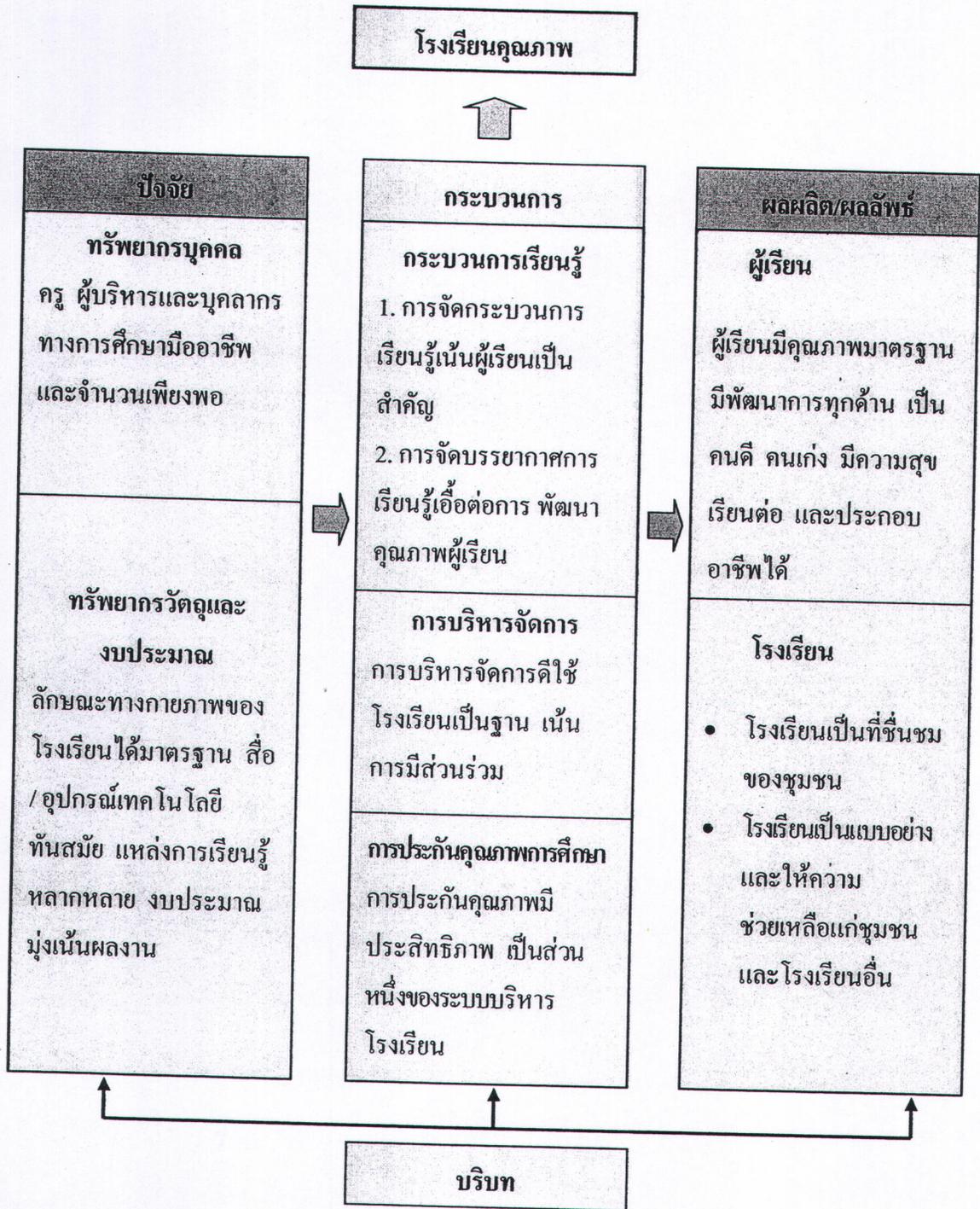
ในขณะที่ อารุง จันทวานิช (2547, หน้า 1) กล่าวว่า โรงเรียนคุณภาพ เป็นโรงเรียนที่มีสังคม บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านทรัพยากรวัสดุ เทคโนโลยี งบประมาณ และทรัพยากรบุคคล สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดีทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานกำหนด และได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทุกด้านเป็นดี คนเก่งมีความสุข เป็นโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาได้สนองสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นที่ชื่นชมของชุมชน รวมทั้งเป็นโรงเรียนที่สามารถเป็นแบบอย่างในการให้ความช่วยเหลือชุมชน และโรงเรียนอื่นได้

สำหรับ วิจารย์ พานิช (2547, หน้า 12) ได้ให้นิยามของโรงเรียนแห่งคุณภาพและการสร้างสรรค์หมายถึงโรงเรียนที่มีผลผลิตที่มีคุณภาพ การดำเนินการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพคือ ใช้ทรัพยากรน้อยแต่ได้ผลมาก (ทรัพยากรในที่นี้รวมถึง เวลา สถานที่ ผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยไม่เพียงแต่เงินเท่านั้น) ผู้ที่ทำงานอยู่จะเกิดการเรียนรู้ขึ้น และสั่งสมหรือสร้างคุณสมบัติของสิ่งที่เรียกว่าบุคคลเรียนรู้ (Learning person) ในโรงเรียนแห่งคุณภาพและการสร้างสรรค์ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่สำคัญที่สุดคือ ครู จะต้องเป็นบุคคลเรียนรู้ ที่จริงแล้วผู้ที่สำคัญกว่าครูคือ นักเรียน โดยนักเรียนจะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ถ้าโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่ดี โรงเรียนเป็นองค์กรเรียนรู้ และมีการจัดการความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ส่วน อภิรักษ์ โกษะโยธิน (2549, หน้า 10) ได้กล่าวว่า โรงเรียนคุณภาพมาตรฐานของกรุงเทพมหานคร ควรจัดการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้นักเรียนประสบความสำเร็จทางวิชาการ ทั้งขณะที่อยู่โรงเรียน ออกจากโรงเรียน ไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ พร้อม ๆ กับที่เป็นผู้มีความรู้ จริยธรรม ได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมและสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ได้ความรู้ควบคู่ไปกับความสุข สามารถนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันและช่วยเหลือชุมชน สังคมท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 7) กล่าวว่า โรงเรียนดีมีคุณภาพเป็นโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานกำหนดที่นำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยหลักการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อให้ได้ผลผลิตซึ่งก็คือแก่นักเรียนที่มีคุณภาพ

จากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า โรงเรียนคุณภาพ หมายถึงโรงเรียนที่มีสังคม
บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านการ
บริหารจัดการ สามารถจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด องค์กร
ปกครองท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ชุมชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัด
การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

แผนภูมิที่ 1 องค์กำหนดความเป็นโรงเรียนคุณภาพ
ที่มา : อารุง จันทวานิช (2547, หน้า 10)

การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการนับเป็นส่วนสำคัญในการที่จะทำให้การศึกษาบรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้แนวคิดของการบริหารจัดการ ดังต่อไปนี้

สำหรับ เจริญผล สุวรรณโชติ (2544, หน้า 179) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการของสังคมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาร่วมกันเพื่อกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายตามที่กำหนดไว้ การกระทำนั้นจะเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ การดำเนินการเพื่อให้คงอยู่ต่อไป การกระตุ้นหรือการช่วยให้เกิดการกระทำการควบคุมและการกระทำที่ทำให้เกิดการรวมกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีระบบแบบแผน ทั้งในด้านของบุคคลและในด้านวัตถุ

ส่วน สมคิด บางโม (2542, หน้า 61) มีความเห็นว่า การจัดการ หมายถึง ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์กรและนอกองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ จากความหมายดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดการมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน
2. การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์
3. การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล

การจัดการมิใช่เป็นการทำงานเพื่อให้งานเสร็จสิ้นไปแต่เพียงอย่างเดียว ในภาวะปัจจุบันซึ่งวิทยาการก้าวหน้า การจัดการจึงจำเป็นต้องใช้หลักวิชาการเข้ามาช่วย มิใช่ประสบการณ์แต่เพียงอย่างเดียว การศึกษาวิชาการจัดการมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานย่อมที่จะเกิดคุณค่าหลายประการคือ (สมคิด บางโม, 2542, หน้า 32-33)

1. คุณค่าในด้านการประหยัด หมายถึง จะทำให้การใช้จ่ายเงินทุนเกิดประโยชน์สูงสุดได้กำไรหรือผลตอบแทนสูงสุด ประหยัดทั้งคน เงิน วัสดุสิ่งของ และเวลา
2. คุณค่าในด้านประสิทธิผล การทำงานให้ลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือที่คาดหวังไว้ เรียกว่า การจัดการนั้นมีประสิทธิผล แต่ผลสำเร็จของงานดังกล่าวนี้ อาจไม่มีประสิทธิภาพได้หากไม่ใช้หลักวิชาการเข้ามาช่วยในการจัดการ
3. คุณค่าในด้านประสิทธิภาพ หมายถึง การทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ให้ได้รับประโยชน์สูงสุดโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด
4. คุณค่าด้านความเป็นธรรม การจัดการงานหากปฏิบัติตามความพอใจของผู้จัดการ โดยมิได้ยึดหลักเกณฑ์ และทฤษฎีต่าง ๆ เป็นหลักย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น โดยมีตั้งใจทำให้ขวัญในการทำงานของคนในหน่วยงานไม่ดี ซึ่งจะส่งผลไปถึงคุณภาพของงานที่ปฏิบัติด้วย

5. คุณค่าในเกียรติยศ ชื่อเสียงผู้จัดการที่ดีมีประสิทธิภาพในทุกสาขางานและในทุก
ระดับย่อมจะเป็นผู้ได้รับการยกย่อง สรรเสริญ ตรงข้ามกับผู้จัดการที่บริหารงานตามใจตนเอง
ปราศจากหลักเกณฑ์ เล่นพวกพ้อง ดังนั้น การศึกษาวิชาการบริหารและการจัดการจะช่วยให้มี
ความเข้าใจลึกซึ้งมองเห็นช่องทางที่จะบริหารงานให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ
ของสังคม

ความสำคัญของการบริหารจัดการ โดยนับแห่งความสำคัญขององค์กรที่มีต่อสังคม
ดังกล่าวการศึกษาเรื่องการบริหาร จึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีความจำเป็นและน่าศึกษาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ
พิจารณาในฐานะที่เราเป็นสมาชิกของสังคมอย่างแท้จริงแล้ว พบว่า บทบาทและความสำคัญของ
การบริหารนั้นมีความสัมพันธ์กับอารยธรรม และการดำรงชีพของมนุษย์ทีเดียว เพราะเมื่อมนุษย์
รวมกันอยู่เป็นหมู่เป็นกลุ่มมีหัวหน้าปกครองบังคับบัญชา มีการแบ่งงานกันทำ ตามลักษณะ
ความรู้ความสามารถ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระหว่างพวกและเผ่าเดียวกัน โดยมีจารีตประเพณี
และวัฒนธรรม เป็นเครื่องกำกับความประพฤติ เมื่อกลุ่มสังคมขยายตัวเติบโตมีความซับซ้อน
มากขึ้นมนุษย์ก็เริ่มสร้าง และวางระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ โดยเรียนรู้จากประสบการณ์
และความเชื่อถือ โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดความสำเร็จเรียบร้อยสงบสุขขึ้นในสังคมนั้น ซึ่งอาจสรุป
ถึงความสำคัญของการบริหารได้ดังนี้ คือ

1. การบริหารนั้นได้เจริญเติบโตควบคู่กันในการดำรงชีพของมนุษย์ และเป็นสิ่งช่วย
ให้มนุษย์ดำรงชีพอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก
2. จำนวนประชากรที่มีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นผลทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องขยายงาน
ด้านบริหารให้กว้างขึ้น
3. การบริหารเป็นเครื่องบังคับให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม วิทยาการด้าน
ต่างๆ ทำให้การบริหารเกิดการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งขึ้น
4. การบริหารเป็นวิธีการที่สำคัญในอันที่จะนำสังคมและโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้า
5. การบริหารจะช่วยชี้ให้ทราบถึงแนวโน้ม ทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อมของ
สังคมในอนาคต
6. การบริหารมีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กรนั้น
ความสำเร็จของการบริหาร จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมทาง
การเมือง
7. การบริหารต้องใช้การตัดสินใจสั่งการเป็นเครื่องมือซึ่งนักบริหารจำต้องคำนึงถึง
ปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ และการวินิจฉัยสั่งการนี้เอง ที่เป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถ
ของนักบริหาร รวมทั้ง ความเจริญเติบโตของการบริหาร

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ห้องสมุดงานวิจัย	
วันที่.....	16 ก.พ. 2555
เลขทะเบียน.....	247657
เลขเรียกหนังสือ.....	

8. ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือในองค์กร ย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การบริหารเสมอ ดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องน่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีพอย่างฉลาด

9. การบริหารกับการเมืองเป็นสิ่งคู่กัน ไม่อาจแยกจากกันโดยเด็ดขาดได้ ดังที่กล่าวว่า “การเมืองกับการบริหารนั้นเปรียบเสมือนคนละด้านของเหรียญอันเดียวกัน” ฉะนั้นการศึกษา วิชาการบริหารจึงต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมทางการเมืองด้วย

ขณะที่ Fayol (อ้างใน สมยศ นาวิการ, 2545, หน้า 57-59) เสนอหลักทั่วไปในการ บริหาร (General Principles of Management) ประกอบไปด้วยหลักการ 14 ประการ ดังนี้

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of Work) ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ เป็นการแบ่งเบ าภาระของผู้บริหาร ทำให้สมาชิกทุกคนมีงานทำและสามารถทำงานตามความรู้ ความสามารถ ของตน และทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้แรงงานอย่างเต็มที่ เพราะการแบ่งงานกันทำ สามารถลดเวลาการเรียนรู้งาน ทำให้คนมีทักษะ ความชำนาญงานมากขึ้น ทำงานได้ดีขึ้น โดย การแบ่งงานจะต้องทำทั้งในระดับงานบริหารและงานระดับปฏิบัติการ

2. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority & Responsibility) อำนาจหน้าที่ และ ความรับผิดชอบของผู้บริหารเป็นสิ่งที่ต้องมีความสัมพันธ์กัน นั่นคือ อำนาจหน้าที่และ ความรับผิดชอบของคนที่ทำงานอยู่ในองค์การจะต้องได้สัดส่วนกัน มีความเท่าเทียมกัน อำนาจ หน้าที่หมายถึง การออกคำสั่งแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา อำนาจหน้าที่ต้องมีควบคู่กับความรับผิดชอบ เสมอ อำนาจจะได้มาจากตำแหน่งอย่างเป็นทางการ เมื่อมีการมอบอำนาจหน้าที่ให้บุคคลใดแล้ว บุคคลนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการกระทำที่ติดตามมาด้วย

3. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) ระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่องค์กร จะต้องสร้างขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกในองค์การยอมรับในข้อตกลงหรือ นโยบายต่าง ๆ ขององค์การ

4. เอกภาพของการบังคับบัญชา (Unity of Command) หมายความว่าผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ละคนที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในองค์การ ควรมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวที่เขาจะต้องรับคำสั่งและ รายงานผลการทำงาน โดยตรง

5. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) หมายความว่า ผู้บริหารต้องมีนโยบาย แผนงานและแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือกลุ่มกิจกรรมหนึ่ง ๆ ที่มีความแน่นอน ชัดเจน และมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน เพื่อให้ทุกคนใช้เป็นจุดหมายปลายทางในการทำงาน กิจกรรมการทำงานที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

6. ผลประโยชน์ของบุคลากรเป็นรองผลประโยชน์ของส่วนรวม (Subordination of Individual Interests to the General Interests) หมายความว่าผู้บริหารและพนักงานทุกคนในองค์การต้องเสียสละและยอมรับว่าผลประโยชน์ส่วนตัวต้องมาหลังผลประโยชน์ขององค์การ และผลประโยชน์ขององค์การเป็นรองผลประโยชน์ของสังคม
7. ค่าตอบแทนและวิธีจ่ายค่าตอบแทน (Remuneration and method) หลักการจ่ายค่าตอบแทนต้องมีความยุติธรรม และตอบสนองความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย คือฝ่ายคนงานและฝ่ายบริหาร
8. การรวมอำนาจ (Centralization) หมายความว่า กระบวนการในการเพิ่มอำนาจหรือลดอำนาจของบุคคล หรือตำแหน่งใด ขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ว่ามีความรู้ความสามารถในการตัดสินใจในการทำงานนั้นได้หรือไม่เพียงใด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้บริหารว่าสามารถทำหน้าที่ในการประสานงานและกำกับดูแลงานที่อยู่ในความรับผิดชอบได้เพียงใด และถ้ามอบหมายภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ ไปให้กับผู้บริหารคนใดแล้ว อำนาจหน้าที่ต้องมอบหมายให้ไปด้วยเพื่อให้สามารถทำงานนั้นได้
9. สายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาของหน่วยงานหนึ่ง ๆ จากผู้บังคับบัญชาระดับสูงสุดมายังผู้บังคับบัญชาระดับต่ำสุด เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ในการสั่งการ การดำเนินงาน การรายงานผลการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้น
10. ความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Order) องค์การต้องจัดทำแผนผังองค์การที่แสดงถึงตำแหน่งของบุคคลทุกคนในองค์การ และความสัมพันธ์ที่มีต่อกันด้วย เพื่อทุกคนจะสามารถเข้าใจถึงบทบาทภาระหน้าที่ และอำนาจในการสั่งการยังค้ำบัญชาของตน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงาน
11. ความเสมอภาค (Equity) ผู้บริหารต้องให้ความเมตตาปราณี และความเป็นธรรมแก่ทุกคนอย่างเสมอภาค ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เพื่อความยุติธรรมในองค์การ เพราะความเสมอภาคจะเป็นสิ่งจูงใจคนที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลทำให้ทุกคนในองค์การสามารถเห็นได้จากการจ่ายค่าจ้าง ค่าตอบแทน ที่เหมาะสมเป็นธรรม การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง โดยถือผลงานและความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นเกณฑ์
12. ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) พนักงานทุกคนในองค์การต้องมีความรู้สึกมั่นคงในงานที่ทำ และต้องมีหลักประกันว่าเขาจะสามารถทำงานนั้นได้ตลอดไปเท่าที่เขายังมีความรู้ความสามารถและไม่มีความคิด

13. ความคิดริเริ่ม (Initiative) ผู้บริหารทุกคนต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง พนักงานควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ความคิดริเริ่มในการพัฒนาการบริหารขององค์กรไว้ล่วงหน้าตลอดเวลา ต้องเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชามีโอกาสได้แสดงความคิดริเริ่มเกี่ยวกับงานที่ทำโดยต้องจัดระบบการให้คำแนะนำผู้บังคับบัญชาในทุกระดับขององค์กร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ กับผู้บังคับบัญชาได้ เพื่อประโยชน์ผู้บังคับบัญชาในการรวบรวมความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

14. ความสามัคคี (Esprit de Corps) ความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสมาชิกในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ทุกคนต้องรู้จักการทำงานเป็นทีมเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร

ทางด้าน Gulick และ Urwick (อ้างใน ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2551, หน้า 22-23) ได้กำหนดหน้าที่กระบวนการบริหารไว้ 7 ประการ เป็นหลักการที่นำมาใช้ในการบริหารงานในระบบราชการได้ไทย เรียกย่อ ๆ ว่า POSDCORB มีหลักการดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดวิธีทางที่จะปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญเบื้องต้นที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมี โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives) และกลยุทธ์ (Strategies) จัดทำแผนงาน (Programs) ให้ครอบคลุมทุกแง่มุม ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

2. การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการกำหนด จัดเตรียมและจัดความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ ในหน่วยงานขององค์กร เพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง ภาระหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารตัวบุคคล เริ่มต้นด้วยการคัดเลือกตัวบุคคลเข้าทำงานในองค์กรและวางตัวบุคคลให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับลักษณะงานต่าง ๆ (Put the right man in the right job) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

4. การอำนวยการหรือการสั่งการ (Directing) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการกำกับสั่งงาน และรู้หลักวิธีในการชี้แนะควบคุมบังคับบัญชาให้การทำงานของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

5. การประสานงาน (Co-ordination) หมายถึง การดำเนินการให้หน่วยงานมีสัมพันธภาพในการปฏิบัติงานระหว่างกันเป็นไปอย่างสอดคล้อง เชื่อมโยงระหว่างกันและกัน โดยมีการปฏิบัติงานกันอย่างสมานฉันท์ ทั้งเพื่อให้งานบรรลุถึงวัตถุประสงค์เดียวกัน อีกทั้งเป็นการประหยัคมีผลงานและการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง ระบบรายงานซึ่งหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบ การรายงานผลการปฏิบัติงาน ประมวลผลสถิติของงาน หรือสอดคล้องดูแลสภาพเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน

7. งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง แผนการเงินของรัฐบาลที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดง รายรับและรายจ่าย ที่รัฐบาลกำหนดจะจัดทำตามโครงการต่าง ๆ ในปีต่อไป โดยแสดงวงเงิน ค่าใช้จ่ายแต่ละโครงการและวิธีทางหาเงินมาใช้ตามโครงการนั้น ๆ

นอกจากนี้ ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ (2546, หน้า 22-26) ได้สรุปถึงองค์ประกอบ 7 อย่างในการบริหารจัดการคือ

1. ยุทธศาสตร์ขององค์การ (Strategies) เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะทำให้บรรลุ เป้าหมายขององค์การ เกิดแรงผลักดันในการคิดค้นสิ่งใหม่ ได้วิธีการที่เป็นระบบสัมพันธ์กับ กลยุทธ์และเน้นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

2. โครงสร้างองค์การ (Structure) ตั้งขึ้นตามกระบวนการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่ เป้าหมายมีการจัดระบบ เช่น มีการมอบหมายงาน (Delegation) และอำนาจหน้าที่ในการ ปฏิบัติงาน (Authority) กิจกรรม หน้าที่หลัก ขอบเขต อย่างชัดเจน

3. ระบบปฏิบัติงาน (System) มีการจัดระบบกระบวนการหรือควบคุมกลยุทธ์ เพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการระดมทุนให้กับบุคลากรและวิธีการประสานงานในรูปแบบ ต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการส่งกลับข้อมูล เพื่อติดตามตรวจสอบ

4. บุคลากร (Staff) การจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับการจัดการทรัพยากร มนุษย์ (Human Resource Management HRM) ต้องมีการวางแผนถึงคุณลักษณะของบุคลากร ที่เหมาะสมกับงานแต่ละประเภท มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรบริหารค่าตอบแทนและ ประเมินผลการปฏิบัติงานทุกระยะ

5. ทักษะ ความรู้ ความสามารถ (Skill) แบ่งเป็น 2 ด้านคือ ทักษะด้านงานอาชีพ และ ทักษะความถนัดหรือความเชี่ยวชาญพิเศษ

6. รูปแบบบริหารจัดการและวัฒนธรรมองค์การ (Style) จะต้องเชื่อมโยงระหว่าง ความเป็นเลิศและพฤติกรรมทางจรรยาบรรณ ซึ่งผู้นำหรือผู้บริหารต้องวางโครงสร้างวัฒนธรรม องค์การไว้เพราะจะมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์การ

7. ค่านิยม (Share Values) รากฐานของค่านิยมที่องค์การได้สร้างขึ้นมา ได้รับอิทธิพล จากหลาย ๆ ปัจจัย เช่น ผลผลิต เทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งเป็นบรรทัดฐานที่ยึดร่วมกัน จัดได้ว่าเป็น รากฐานของระบบการบริหารของผู้บริหารภายในองค์การและวิธีปฏิบัติของบุคลากร

จากการศึกษาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ เป็นการใช้องค์ความรู้ในการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย การจัดการ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร อาคารสถานที่ เทคโนโลยี ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ที่ทำงานโครงการ กิจกรรม องค์กร บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและบุคลากร โดยรวมนั่นเอง

การมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้แนวคิด ความสำคัญ ความหมาย ของการมีส่วนร่วม ดังนี้

ปรัชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2542, หน้า 135 – 136) กล่าวว่าการศึกษาทั้งหมด เป็นการศึกษาของสาธารณะที่คนจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมแบบร่วมมือกับรัฐในการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้จากประสบการณ์ และแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกห้องเรียน โดยรัฐ โรงเรียน และครูต้องเปิดใจกว้างในการมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาให้มีบทบาทด้านการมีส่วนร่วมแหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการศึกษา และการเรียนการสอน

ส่วน สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542, หน้า 126 – 128) ได้ให้แนวคิดผู้ที่มีบทบาททั้งในและนอกสถานที่ดังนี้ การมีส่วนร่วมเป็นแหล่งเรียนรู้ การศึกษาแบบเก่าทำให้ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมทางสติปัญญาและอารมณ์ การมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ซึ่งชุมชนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อดำเนินงานการพัฒนาการศึกษา การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน หลักสูตร การทำกิจกรรม โดยมีพ่อแม่ผู้ปกครองบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ด้านใดด้านหนึ่งเข้ามาเป็นวิทยากรเสริมความรู้ หรือพาผู้เรียนไปเรียนรู้โดยตรง

สำหรับ อุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 185) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารตัดสินใจร่วมจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

ขณะที่ ประเวศ วะสี (2543, หน้า 9 – 10) กล่าวว่าการศึกษาเป็นความหวังของสังคม เป็นเสมือนเครื่องมือการพัฒนาจิตใจ ครอบครัวยุคใหม่ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม จึงมีความจำเป็นที่ต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นกลาง ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ในขณะที่การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ทางด้าน วิโรจน์ สารัตนะ (2544, หน้า 59) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดความเกี่ยวข้อง นำไปสู่ความผูกพันที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล โดยผู้มีส่วนร่วมอาจประกอบไปด้วยผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สำหรับ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 26-27) ได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมว่า เป็นการรวบรวมความคิดของบุคคล ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายประกอบด้วย ครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้เรียน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้าน สำฤทธิ กางเพ็ง (2545, หน้า 9-10) ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมในการปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความผูกพันกับงานหรือองค์กรนั้น มีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน จะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงใจร่วมกัน โดยมีรูปแบบคือ การปรึกษาหารือ (Consultive Management) กลุ่มคุณภาพ (Q.C. Circles) ระบบข้อเสนอแนะ (Suggestion System) ระบบส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติการมีส่วนเป็นเจ้าของกิจการ (Employee Ownership Plan) และได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไป ได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว
2. การมีส่วนร่วมมีผลทางจิตวิทยา คือการทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง เกิดการร่วมมือ และการยอมรับมากขึ้น
3. เป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้ความสามารถ ทักษะในการทำงาน
5. การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น

สำหรับ อุดมสิทธิ์ จิตรวิจารณ์ (2545, หน้า 33-34) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมว่าเป็นการทำให้ทุกฝ่ายได้มาเกี่ยวข้อง มีปฏิสัมพันธ์ มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างเท่าเทียมกัน ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยกระบวนการทางสังคมและการปฏิบัติจริง มีรากฐานความเชื่อและศักยภาพจากคนท้องถิ่น

ส่วน สมยศ นาวิการ (2545, หน้า 80-142) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมมีผลต่อทุกคน

ทั้งผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา การมีส่วนร่วมทำให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีประโยชน์ต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความไว้วางใจ การบริหารบุคคล การตัดสินใจที่มีคุณภาพ ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมงานที่ราบรื่นและทีมงาน ที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับ ประกอบ กุลเกลี้ยง (2545, หน้า 1 – 5) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมดำเนินการได้ 2 ทาง คือ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าร่วมเป็นองค์คณะบุคคลในการบริหาร โดยตรงหรือคัดเลือกตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม รับผิดชอบทั้งการรับรู้ และการเข้าร่วมรับภาระ สร้างความร่วมมือร่วมใจ แสดงความคิดเห็น เพื่อให้การบริหารสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการมากที่สุด

ทางด้าน จันทรานี สงวนนาม (2545, หน้า 8) กล่าวถึงลักษณะเด่นของการมีส่วนร่วม คือ เป็นการดำเนินการร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป อาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้ การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ ร่วมกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล มีข้อดีคือเกิดความสามัคคี ระหว่างผู้ร่วมงาน สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

ส่วน นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 14-15) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือ เข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่ม ตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ในส่วนของ ณรงค์ ฤคำพูน และ เพ็ชรี รูปวิเชียร (2546, หน้า 40-41) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนร่วมปฏิบัติงาน โดยที่รู้ปัญหาอย่างแท้จริงและสามารถปรับปรุง แก้ไขงานการศึกษา ทำให้ทั้งในส่วนตนและส่วนรวมได้อย่างเป็นระบบ ทุกคนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ข้อคิด ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องให้คนทราบ ว่าทุกคนคือส่วนหนึ่งของทีมงาน (Team work)

สำหรับ จุรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ (2552, หน้า 1) กล่าวถึง การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นเรื่อง การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ให้มีความสำคัญกับสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา ชุมชน และ องค์กรเอกชน เพื่อนำไปสู่คุณภาพการศึกษา

ทางด้าน กิตติพล พลมาลา (มปป., หน้า 5) กล่าวว่าหน่วยงานทางการศึกษาต้องปรับตัว ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการบริหารจัดการ โดยการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

กฎหมายการศึกษา และเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วน อาคม อึ้งพวง (มปป., หน้า 6 – 8) กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาแบบ School – Based Management ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษา โดยการตัดสินใจเรื่องงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตร ปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมกลายเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการบริหาร และจัดการศึกษา โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย สร้างจิตสำนึกความเป็นเจ้าของ ยึดหลักให้ทุกคนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ

นอกจากนี้ วีรศักดิ์ สารผล (มปป., หน้า 51 – 53) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมกิจกรรมส่งเสริมการจัดการศึกษา โดยประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่มุ่งเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน องค์กร หน่วยงาน และชุมชน ยึดหลักการพึ่งพากันและกันเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาชุมชน ภายได้ประโยชน์สูงสุดร่วมกันระหว่าง โรงเรียนและชุมชน

จากการศึกษาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือการเปิดโอกาสให้บุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนในการจัดการศึกษา ทั้งการพัฒนา การแก้ไขปัญหา และการป้องกันปัญหา โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการ คิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจ และปฏิบัติตามแผน ร่วมติดตามประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

โครงการโรงเรียนดีประจำตำบล

โครงการโรงเรียนดีประจำตำบลเป็น โครงการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2553 ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล และตามศักยภาพของผู้เรียน ผู้บริหาร ครูศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการที่เหมาะสม โรงเรียนบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ที่ได้รับการรับรองจากองค์กรมาตรฐานสากล มีการสร้างภาคีเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ และร่วมพัฒนากับสถานศึกษาระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ และองค์กรอื่นๆ ทั้งนี้การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบลจัดให้ มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 6,533 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 7)

ความเป็นมาของโครงการ โรงเรียนดีประจำตำบล เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การพัฒนาสถานศึกษาจึงเป็นภารกิจสำคัญของประเทศในการพัฒนาคุณภาพประชากร กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการกำหนดนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่จะพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นชนบทซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มักคือย โอกาสในการได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 8-10)

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) จึงกำหนดหลักการพัฒนาการศึกษาทั้งด้าน “คุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วม” รวมทั้งกำหนดกรอบและสาระสำคัญของการศึกษา และเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน 4 ประการหลัก คือ

1. พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์ ห่างไกลยาเสพติด เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ การบวนการผลิต และพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

3. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ โดยพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

4. พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคเอกชน และทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ มีการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักในความสำคัญในการปฏิบัติงานรองรับกรอบการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองดังกล่าว และหลักการการพัฒนาด้านคุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วม จึงกำหนดนโยบายโครงการ “โรงเรียนดีประจำตำบล” เพื่อดำเนินการพัฒนา “โรงเรียนคุณภาพ” ในท้องถิ่นชนบทให้มีความพร้อมสามารถให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และเอื้อต่อการจัด

การศึกษาปฐมวัยและการศึกษาพิเศษ ตลอดจนเป็นศูนย์รวมการบริการ และเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความเชื่อมั่น ศรัทธาส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน นำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง การสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยโรงเรียนและชุมชนสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ภาพความสำเร็จของโรงเรียนดีประจำตำบลที่ว่า “โรงเรียนน่าอยู่ ครูดี นักเรียนมีคุณภาพ ชุมชนร่วมใจ ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

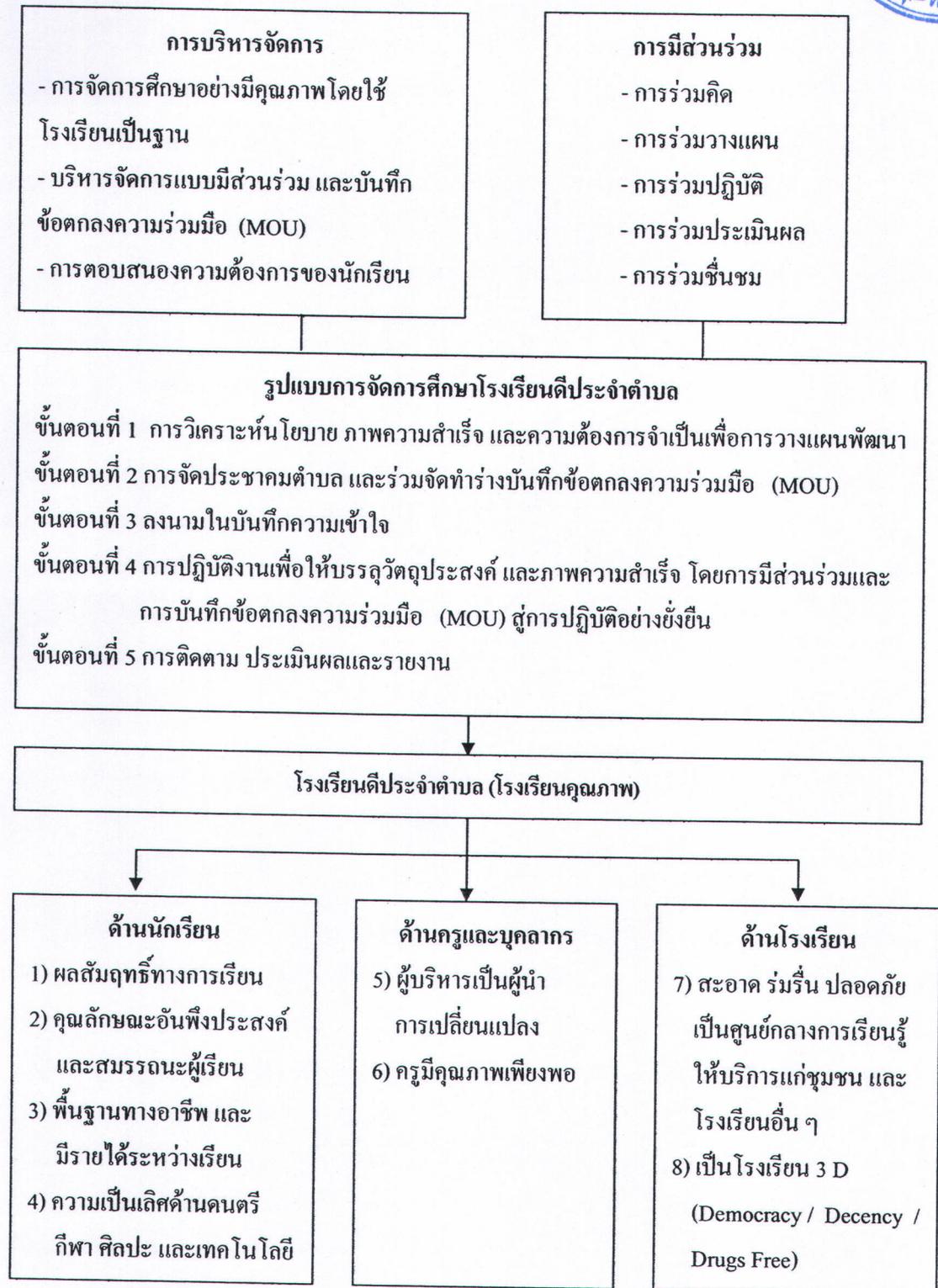
1. เพื่อพัฒนาโรงเรียนระดับตำบลในชนบทให้เป็น “โรงเรียนคุณภาพ” มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านวิชาการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาสุขภาพอนามัย การเรียนรู้ อาชีพ และกิจกรรมบริการชุมชนอย่างมีคุณภาพ
2. เพื่อเพิ่ม โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับนักเรียนในท้องถิ่นชนบท
3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ หรือการมีส่วนร่วมจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นำไปสู่ความเข้มแข็งของโรงเรียนและรองรับการกระจายอำนาจ

หลักการสำคัญ

1. การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. เน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอ่านออก เขียนได้ การคิดวิเคราะห์ และการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายทั้งด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ และอาชีพ
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคนิค 5 ร่วม คือ การร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติ การร่วมประเมินผล และการร่วมชื่นชม
4. ปฏิบัติงานให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และภาพความสำเร็จที่ต้องการ โดยได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ท้องถิ่นตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)
5. โรงเรียนจัดกิจกรรมบริการชุมชนอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการพัฒนา

แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบล

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 5)

การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

เพื่อมุ่งสู่ภาพความสำเร็จที่ต้องการ จึงกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด เป็นแนวทางสำหรับการเทียบเคียงผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนคุณภาพ

1.1 ด้านนักเรียน

- 1.1.1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะผู้เรียน
- 1.1.2 พื้นฐานทางอาชีพ และการมีรายได้ระหว่างเรียน
- 1.1.3 ความเป็นเลิศ ด้าน ดนตรี กีฬา ศิลปะ และเทคโนโลยี

1.2 ด้านครูและบุคลากร

- 1.2.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- 1.2.2 ครูมีคุณภาพ และเพียงพอ

1.3 ด้านโรงเรียน

- 1.3.1 สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ให้บริการแก่ชุมชน และโรงเรียนอื่น ๆ
- 1.3.2 เป็นโรงเรียน 3 D (Democracy / Decency / Drugs Free)

2. ประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วม

- 2.1 โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ให้บริการแก่ชุมชน และโรงเรียนอื่น ๆ
- 2.2 ชุมชนและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. การมีส่วนร่วม

- 3.1 ชุมชนและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

บทบาทของโรงเรียน

โรงเรียนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนานักเรียน และปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะโครงการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนสู่มาตรฐาน กิจกรรมพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบล เพื่อให้โรงเรียนในโครงการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัด จึงกำหนดบทบาทของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 24-27) ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ

- 1.1 ทำความตกลงเป็นบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนดูแลโรงเรียน และการส่งเสริม

ความร่วมมือของเครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อระดมทรัพยากร

1.2 จัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบล ระยะ 4 ปี

1.3 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

1.4 จัดทำแผนการนิเทศ และประเมินอย่างต่อเนื่อง

1.5 ดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

1.6 จัดทำ Web site ของโรงเรียนดีประจำตำบล

1.7 รายงานผลการดำเนินงานต่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ด้านการเรียนรู้

2.1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเข้มข้น โดย

2.1.1 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น เป็นทักษะพื้นฐานของนักเรียนทุกคน

2.1.2 การเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง และเน้นการคิดวิเคราะห์ด้วยการเรียนแบบโครงงาน (Project-based Learning) หรือการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา (Problem-based Learning)

2.1.3 ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกเชิงสร้างสรรค์โดยกระบวนการ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เชื่อมโยงกับการบริการหรือพัฒนาชุมชนเพื่อสร้างจิตสาธารณะเป็นสมาชิกของชุมชนที่มีคุณภาพ นำไปสู่การรักและพัฒนาถิ่นฐานของตน

2.2 การจัดการชั้นเรียน

2.2.1 คัดกรองนักเรียนชั้น ป.2 ขึ้นไป ที่อ่านหนังสือไม่ออกทุกคน

2.2.2 ตั้งคณะทำงานให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่อ่านหนังสือไม่ออก โดยกำหนดให้ครูทุกคนมีส่วนรับผิดชอบ

2.2.3 จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมทั้งในและนอกชั่วโมงเรียน โดยใช้วิธีการและสื่อเทคโนโลยี ประกอบ อย่างเหมาะสม

2.2.4 จัดกิจกรรมเพื่อนสอนเพื่อน พี่สอนน้อง

2.2.5 จัดทำ จัดหา และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

2.2.6 ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ แก้ไขปัญหาการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.2.7 ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการ รณรงค์ให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้

2.2.8 ให้มีการประเมินผลการอ่านออกเขียนได้ด้วยรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ โดยมีระยะเวลาการประเมินที่ชัดเจน และนำผลการประเมินไปพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง

2.3 จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นพิเศษ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนทั้งเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กปกติ และเด็กกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในระดับที่ไม่พอใจ

2.4 จัดให้มีการเสวนาผลการเรียนของนักเรียนสำหรับปีการศึกษาต่อไป

2.5 จัดให้มีคลินิกกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักเพื่อช่วยเหลือนักเรียน

2.6 การสร้างและพัฒนาเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน

2.7 มีการตรวจสอบการประเมินผลการเรียนระดับห้องเรียนในกลุ่มสาระ การเรียนรู้หลัก

3. ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

3.1 กายภาพ

3.1.1 จัดบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สะอาด ร่มรื่นสวยงาม ปลอดภัย

3.1.2 อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ สื่อ และวัสดุอุปกรณ์เพียงพอ และมีระบบการใช้อย่างคุ้มค่า

3.2 สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีสัมพันธภาพที่ดีให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การทำงาน และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3.3 โรงเรียนเป็นศูนย์รวมให้บริการชุมชนในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน อย่างเข้มแข็ง

4. ด้านการมีส่วนร่วม

4.1 สร้างเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อความร่วมมือและช่วยเหลือกันทาง วิชาการ เพื่อทำให้เกิดระบบการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้ได้มากที่สุด

4.1.1 ให้บริการวิชาการสำหรับนักเรียนและครูจาก โรงเรียนขนาดเล็กและ โรงเรียนอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เช่น การนำนักเรียนมาเรียนรวม การจัดครูเคลื่อนที่ ความร่วมมือกันในการพัฒนาครูและวางแผนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียน เป็นต้น

- 4.1.2 มีเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียนดีประจำตำบล โรงเรียน
มาตรฐานสากลการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย หรือสถาบันอุดมศึกษา
- 4.2 ประสานความร่วมมือจากครู บุคลากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิ แสวงหาบุคคล หรือ
องค์กรทั้งในท้องถิ่นและภูมิภาคอื่น ในการให้ความร่วมมือ สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน
- 4.3 จัดให้มีแผนในการระดมทรัพยากร เพื่อเอื้อประโยชน์แก่การจัดการศึกษาของ
โรงเรียน และมีแนวทางชัดเจนในการนำทรัพยากรที่ได้ไปพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม ศักยภาพ
ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4.4 แต่งตั้งคณะกรรมการ / คณะทำงานจากทุกภาคส่วน
- 4.5 ร่วมมือกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 4.6 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการเรียนการสอน
- 4.7 โรงเรียนและภาคีเครือข่ายร่วมกันประเมินแผน กระบวนการ ผลการ
ดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ
- 4.8 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน ไปยังชุมชน ภาคีเครือข่ายทุกภาค
ส่วน
- 4.9 ประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ให้ความสนับสนุน ช่วยเหลือการดำเนินงานของ
โรงเรียน

แผนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล

การดำเนินโครงการ โรงเรียนดีประจำตำบลมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลและ
หน่วยงานที่มีส่วนได้ ส่วนเสียในการจัดการศึกษาหลายฝ่าย ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการมี
ประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(2553, หน้า 12-18) ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นสำหรับวางแผนพัฒนา

1. วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคของการจัด
การศึกษาโรงเรียน และจัดเรียงลำดับความสำคัญเร่งด่วน

2. วิธีดำเนินการ

2.1 การประชุมประชาคมตำบล ครั้งที่ 1 เพื่อรับทราบปัญหา อุปสรรคและ
ความต้องการของประชาชน

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการบุคลากรทั้ง 3 หน่วยงาน เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
(SWOT Analysis)

3. ระยะเวลาดำเนินการ กำหนดวันประชุมประชาคมตำบล และประชุมเชิงปฏิบัติการ บุคลากรทั้ง 3 หน่วยงาน

4. ผลที่ได้รับ

4.1 ข้อสรุปสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคของการจัดการศึกษาโรงเรียนในเขต ตำบล และจัดเรียงลำดับความสำคัญเร่งด่วน

4.2 ทราบปัญหา อุปสรรคด้านคุณภาพนักเรียน และความต้องการของโรงเรียน

4.3 ได้กรอบแนวคิดแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคร่วมกันของ 3 หน่วยงานและทุกภาคส่วนในตำบลระดมความร่วมมือทุกด้าน ช่วยเหลือสนับสนุน การจัดการ ศึกษาของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

1. วัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ที่เป็นพันธะสัญญาระหว่าง 3 หน่วยงาน ต้องนำไปปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามตัวชี้วัด

2. กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง คณะทำงานที่มาจาก 3 ฝ่าย ได้แก่

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผอ.สพป./สพม. รอง ผอ.สพป./สพ ม.ศึกษานิเทศก์และนักวิชาการศึกษา

2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ประธานสภาตำบล ปลัด องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนการศึกษาและนักวิชาการศึกษา

2.3 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู วิชาการโรงเรียน

3. วิธีดำเนินการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ภารกิจหน่วยงาน 3 หน่วยงาน ตาม ระเบียบและกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน หาความสัมพันธ์และความสอดคล้องของภารกิจ จัด กลุ่มภารกิจงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน อภิปราย เสนอแนะ จนได้กลุ่มภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ชัดเจน จัดทำร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ และกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จทุกภารกิจ

4. ผลที่ได้รับ

4.1 ได้ร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ของ 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ โรงเรียน

4.2 ได้ตัวชี้วัดความสำเร็จตามภารกิจ

ขั้นตอนที่ 3 การประชุมประชาคมตำบล เพื่อยอมรับและลงนามในบันทึกข้อตกลง ความร่วมมือ

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานตามขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ให้ประชาคมตำบลได้รับทราบ

1.2 เพื่อทำความเข้าใจและยอมรับ บทบาทหน้าที่ ของหน่วยงาน 3 หน่วยงานตาม บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

1.3 เพื่อร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีลงนามของหน่วยงาน 3 หน่วยงาน ในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

2. วิธีดำเนินการ การประชุมประชาคมตำบล ครั้งที่ 2 เพื่อรายงานความก้าวหน้ายอมรับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ และร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีลงนาม

3. ผลที่ได้รับ

3.1 ประชาคมตำบล รับทราบความก้าวหน้าผลการดำเนินงานตาม ขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2

3.2 ประชาคมตำบล มีความเข้าใจและยอมรับ บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน 3 หน่วยงาน ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

3.3 ประชาคมตำบล ร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)

ขั้นตอนที่ 4 การนำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือไปปฏิบัติ

1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ทุกหน่วยงานได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ที่ตนรับผิดชอบ อย่างเป็นรูปธรรม เป็นระบบต่อเนื่อง ตรวจสอบได้ มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ระดับหน่วยงาน นำภารกิจ ไปประชุมวางแผนกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม/งบประมาณ สนับสนุน แต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบรายตัวชี้วัด ดำเนินงานตามระบบพัฒนา และปรับปรุงงาน

2.2 ระดับตำบล มีคณะกรรมการพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบล เพื่อประสานแผนบริหารจัดการ โครงการ แก้ไขปัญหาอุปสรรค และแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามความจำเป็น โดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำเป็นประกาศแต่งตั้ง คณะกรรมการพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบล

3. ผลที่ได้รับ

3.1 ผลผลิตตามตัวชี้วัดรายการกิจของแต่ละหน่วยงาน

3.2 นำผลการปฏิบัติงาน สะท้อนให้หน่วยงาน ได้ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดีขึ้น และแก้ไขปัญหาคืออุปสรรคได้ทันที

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ประเมินผลและรายงาน

1. วัตถุประสงค์ เพื่อติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามภารกิจ ตัวชี้วัดของหน่วยงาน สะท้อนผลให้หน่วยงานนำไปปรับปรุง แก้ไขกระบวนการปฏิบัติงาน

2. วิธีดำเนินการ

2.1 สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลรายตัวชี้วัด ปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือ

2.2 คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผล ติดตามผลการดำเนินงาน ภาคเรียนละ 2 ครั้ง สรุปผลการประเมินเพื่อประกอบการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน และรายงานผลต่อคณะกรรมการพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบล ปีละ 1 ครั้ง

3. ระยะเวลาดำเนินการ

3.1 ติดตาม และประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนา ภาคเรียนละ 2 ครั้ง

3.2 ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ปีละ 1 ครั้ง

4. ผลที่ได้รับ

4.1 นำผลที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขกระบวนการปฏิบัติงาน ตามตัวชี้วัด

4.2 ทราบผลการดำเนินการ โครงการ โรงเรียนดีประจำตำบลในรอบปี

ภาพความสำเร็จโรงเรียนดีประจำตำบล

1. เป็น “โรงเรียนคุณภาพ” ที่มีความพร้อมทั้งด้านกายภาพและคุณภาพมาตรฐาน การศึกษาระดับสูงตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความเข้มแข็งด้านวิชาการ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังนี้

1.1 ด้านกายภาพ

1.1.1 มีภูมิทัศน์สะอาด ร่มรื่น สวยงาม ปลอดภัยเอื้อต่อการเรียนรู้

1.1.2 มีอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ครบถ้วน

เพียงพอ

1.1.3 มีวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ครบถ้วนเพียงพอ

1.1.4 มีผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่มีศักยภาพมีจำนวนครบถ้วนเพียงพอ

1.2 ด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

1.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง ไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ใน 5 กลุ่มสาระหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.2.2 มีความเป็นเลิศ ด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ และเทคโนโลยี

1.2.3 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการคือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

1.2.4 มีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการคือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

1.2.5 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

2. เป็น “โรงเรียนทำมาหากิน” ที่เน้นการพัฒนาพื้นฐานด้านอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน ดังนี้

2.1 จัดการเรียนรู้ด้านวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับวิชาชีพในชุมชนตรงตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

2.2 นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในงานอาชีพและสามารถสร้างรายได้ระหว่างเรียนด้วยตนเอง

2.3 โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้วิชาชีพของชุมชน

3. เป็น “โรงเรียนของชุมชน” ในท้องถิ่นชนบทที่มีความพร้อมในการให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เอื้อต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาพิเศษ ดังนี้

3.1 เป็นศูนย์การให้บริการ และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

3.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประชาคมตำบล ตลอดจนทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนา และเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ

3.3 ชุมชนให้การยอมรับ มีความเชื่อมั่น ศรัทธา ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่น่าอ้างอิงเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนดีประจำตำบล โรงเรียนในฝัน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาไว้ดังนี้

จากการศึกษาของ เอกราช ฉัตรใจดำ (2542, หน้า 58-75) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการ โรงเรียน ของคณะกรรมการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนในเขตพื้นที่บริการของ โรงเรียนสนับสนุนในกิจกรรมทางด้านกีฬา ประเภทต่าง ร่วมประชุมวางแผนในการแสวงหาทุน จัดหารายได้ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อมอบให้แก่ทางโรงเรียน ร่วมพิจารณาแต่งตั้งอนุกรรมการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับองค์กรท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ความเห็นชอบแผนการจัดกิจกรรมให้บริการแก่ชุมชน/ท้องถิ่นของโรงเรียน และหาแนวทางให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและงบประมาณแก่โรงเรียน

ในขณะที่ ลาวัลย์ วงศ์ขันแก้ว (2542, หน้า 59-67) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชุมประจำภาคเรียน และเห็นควรช่วยเหลือในการให้ความรู้แก่นักเรียนถ้ามีโอกาส แหล่งความรู้ที่จะให้นักเรียนเข้าไปศึกษา ได้แก่ สวนผลไม้ สวนผัก สวนสมุนไพรแปลงเพาะปลูกพืชต่าง ๆ ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกอาชีพและการแนะแนวศึกษาต่อ ต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนพิเศษแก่เด็กอยากมีส่วนช่วยเหลือโรงเรียนหารายได้ นอกจากนี้ยังต้องการให้โรงเรียนให้บริการและให้ความช่วยเหลือชุมชน เช่น ด้านอาชีพที่ทำรายได้ดี ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนจนถึงการใช้บริการยืมวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ของทางโรงเรียน สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมคือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาเพราะต้องประกอบอาชีพ รองลงมาคือฐานะทางบ้านยากจน ส่วนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมน้อย คือ การบริจาคอาหารกลางวัน การมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินงบประมาณของโรงเรียน การมีส่วนร่วมประเมินผลการทำงานของโรงเรียนและการให้ข้อเสนอแนะในกิจกรรมต่าง ๆ ของครู

ส่วน สุทธิรักษ์ ปิณฑกานนท์ (2543, หน้า 111-118) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมโดยผ่านคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้าใจว่า เมื่อมีคณะกรรมการโรงเรียนแล้วชุมชนไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมทางการศึกษา ซึ่งเป็นความเข้าใจผิด ปัจจัยที่สนับสนุนเกิดการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ศักยภาพของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่น การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรภายนอก

ขณะที่ บุญชม ศรีสะอาด และคณะ (2544, หน้า 91 - 106) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทาง การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ โรงเรียนของเขตการศึกษา 11 พบว่า ด้านครูผู้สอนมีปัญหาเรื่องครุมีหนี้สิน ขาดแคลนครูบางสาขาวิชา สอนไม่ตรงกับวิชาที่เรียนมา ไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ไม่สามารถสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรสอนไม่เต็มที่และไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านผู้บริหาร มีปัญหาเรื่องไม่มีการเทศภายในที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ไม่บริหารงานวิชาการอย่างจริงจัง ไม่มีอำนาจในการบริหารอย่างสมบูรณ์ และประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ สำหรับด้านนักเรียน มีปัญหาเรื่องไม่ตั้งใจเรียนอย่างจริงจัง มีปัญหาครอบครัว ขาดความรัก ความอบอุ่นจากผู้ปกครอง อ่าน - เขียน และใช้ภาษาไทยได้ต่ำกว่าระดับชั้น และขาดระเบียบวินัยในตนเอง ในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนมีปัญหาเรื่องหลักสูตรมีรายวิชาและเนื้อหาสาระมากเกินไป การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนการสอน หลักสูตรไม่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ การดำเนินการวัดผลไม่เป็นไปตามหลักวิชาและหลักสูตร ขาดศักยภาพในการพัฒนาคน ในส่วนด้านอุปกรณ์ ขาดสื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก มีปัญหาเรื่องแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นของโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีไม่มากเพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน ขาดแคลนวัสดุฝึก อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน นอกจากนี้ด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม มีปัญหาเรื่องแหล่งอบายมุข การพนัน ยาเสพติด โรงเรียนห่างไกลชุมชนและชุมชนให้ความร่วมมือกับ โรงเรียนน้อย สำหรับด้านศึกษานิเทศก์ มีปัญหาเกี่ยวกับไม่สามารถนิเทศตามแผน หรือปฏิทินการนิเทศ จำนวนศึกษานิเทศก์มีไม่เพียงพอ ขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและเป็นระบบทำให้ไม่สามารถใช้ข้อมูลได้ตามที่ต้องการ ขาดเทคนิคการนิเทศและการติดตามที่ดี มีปัญหาด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ส่วนในด้านนโยบายและแผน มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของ โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารไม่ตระหนักถึงการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการและนโยบาย ที่วางไว้และนโยบายไม่ต่อเนื่องกัน นอกจากนั้นด้านกลุ่มโรงเรียน มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนบุคลากรที่ให้บริการด้านวิชาการ ไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และภารกิจให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก กรรมการโรงเรียนไม่มาร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมโรงเรียน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและขาดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

ในขณะที่ โกเมศ กลั่นสมจิตต์ (2545) ได้ศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ขององค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดภูเก็ต พบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่มีความพร้อมบางส่วน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่และวัสดุ อุปกรณ์ ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันทั้ง 4 ด้าน

สำหรับ สุรศักดิ์ หนูพยนต์ (2545) ได้ศึกษาความพร้อมในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ พบว่า โรงเรียนทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความพร้อมในระดับมากด้านวิชาการ ในงานแผนงานวิชาการ ด้านจัดงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป ในงานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานทะเบียนสถิติและรายงาน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนมีความพร้อมพอสมควร ได้แก่ ด้านวิชาการ งานการพัฒนาหลักสูตร งานพัฒนาการเรียน การสอน งานการวัดผลและประเมินผล ด้านบุคลากรและด้านการบริหารทั่วไป งานธุรการและสารบรรณ ในการเปรียบเทียบความพร้อมตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ความพร้อมด้านวิชาการ ด้าน งบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารทั่วไป โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมมากกว่า โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ในลักษณะที่คล้ายกัน อิทธิฤทธิ์ เกกนิยะ (2547) ได้ศึกษาความพร้อมในการจัดโรงเรียนในฝันในเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ พบว่า ความพร้อมทั้ง 6 ด้าน โรงเรียนในฝัน มีความพร้อม 2 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียน และครูมีศักยภาพสามารถสร้างสรรค์โรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง และด้านงบประมาณ โรงเรียนมีอิสระในการบริหารงบประมาณ และทรัพยากรการศึกษา ควบคู่กับการบริหารการเงินและบัญชี ระบบตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพ การใช้จ่ายเพื่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ ส่วนอีก 4 ด้าน โรงเรียนมีความพร้อมปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายชื่อแล้ว พบว่า ด้านวิชาการ โรงเรียนมีอิสระในการจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน มีความพร้อมมาก ด้านบุคลากร โรงเรียนเน้น ครูผู้สอนเป็นหัวใจสำคัญ มีความพร้อมมาก ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความพร้อมมาก ด้านการกำกับดูแล โรงเรียนมีคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนร่วมรับผิดชอบติดตามประเมินผล มีความพร้อมปานกลาง

สำหรับ ทรรศิณี เม่งศิริ (2547, หน้า 101) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองลำพูน พบว่า ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในบริการสารสนเทศส่วนใหญ่ใช้ทุกครั้งที่การนำเสนอข้อมูลโรงเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และการใช้บริการค้นหาหนังสือห้องสมุดของโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เคยนำมาใช้ ขณะเดียวกัน การใช้บริการด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาบุคลากรที่โรงเรียนจัดขึ้น การให้บริการสื่อ อุปกรณ์ และ

ซอฟต์แวร์ ส่วนใหญ่ให้บริการห้องศูนย์คอมพิวเตอร์สำหรับครูมากกว่าบริการด้านอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามยังใช้เพียงบางครั้งเท่านั้นและการขอใช้บริการด้านการเขียน โปรแกรมจัดเก็บฐานข้อมูลต่าง ๆ ยังเป็นส่วนที่ไม่ให้บริการเท่าที่ควร

ในทัศนะของ ชีระพล เตมียศักดิ์ (2548) ได้ศึกษาการดำเนินงาน โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันของ โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่าการดำเนินงานตามโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันของ โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม ทั้ง 4 ด้านคือ (1) การพัฒนาคุณภาพนักเรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ (2) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ (4) การพัฒนาระบบภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์และทรัพยากรทางการศึกษา ทางโรงเรียนได้นำสู่การปฏิบัติได้สอดคล้องกับแผนหลักของโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีการปฏิบัติมากซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ในข้อที่ว่า โรงเรียนเพิ่มศักยภาพในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาการศึกษา ส่วนวัตถุประสงค์ของการศึกษาในข้อที่สองได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาตามโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันของโรงเรียนเชียงแสนวิทยาคมผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในด้านการได้รับความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์และการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ยังได้รับการช่วยเหลือที่มีจำนวนน้อย ทำให้การพัฒนาการศึกษาบางด้านยังไม่ได้พัฒนาอย่างเต็มที่และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้กับสาธารณชนได้รับรู้ข่าวสารของทางโรงเรียน โดยเฉพาะข่าวสารของโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันให้มากยิ่งขึ้น

สำหรับ นิพนธ์ ภูริทัศนานันท์ (2548) ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาที่ยุบรวม : ประสบการณ์ของโรงเรียนบ้านสันคะยอมสำนักงานการศึกษาอำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในตอนเริ่มต้น การดำเนินการยุบรวมและการบริหารจัดการโดยรวม ก็พบกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากความไม่รู้ ความไม่เข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนของฝ่ายต่าง ๆ พอสมควร ซึ่งก็เป็นเรื่องปกติ ผู้ศึกษาและคณะครูของโรงเรียนหลัก ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก เพื่อพูดคุย ชี้แจงทำความเข้าใจกับคณะครู นักเรียน ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนที่มารวมจนในบั้นปลายก็เกิดความเข้าใจที่ดี และเห็นด้วยกับการยุบรวม เพราะได้เห็นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมของการดำเนินการบริหารจัดการในรูปแบบ การยุบรวมหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะที่เกิดกับเด็กนักเรียน ในด้านคุณภาพที่เพิ่มสูงขึ้นของทั้งทรัพยากรการเรียนรู้และตัวการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนเอง ปัญหาที่เกิดตามมา กลับกลายเป็นปัญหาทางการสนับสนุนจากรัฐเสียเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงบประมาณก็ดี หรือทรัพยากรการบริหารอื่น ๆ ก็ดี

รวมทั้งปัญหาทางด้านการเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับเรื่อง โรงเรียนขนาดเล็กและการยุบรวม ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งมากตามการเปลี่ยนตัวรัฐมนตรี เจ้ากระทรวง ซึ่งมีผลกระทบอย่างมากต่อการดำเนินการบริหารจัดการ โรงเรียนประถมศึกษาที่ยุบรวม

ในปีถัดมา วารุณ จันทาทูน (2549) ได้ศึกษาการประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่ง โรงเรียน ในพื้นที่การศึกษาเชิงราย เขต 3 พบว่า ด้านการพัฒนาระบบบริหารและจัดการ โดยรวมมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดคือ โรงเรียนมีความสามารถในการให้บริหารทางการศึกษาได้ครอบคลุมทั่วถึง ผู้รับบริการในเขตพื้นที่บริการ ประเด็นที่มีความก้าวหน้าน้อยคือ โรงเรียนได้รับการนิเทศส่งเสริม สนับสนุนอย่างทั่วถึง ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยรวมมีคุณภาพระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดคือ มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดกิจกรรมโฮมรูม ครูที่ปรึกษาพบนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ประเด็นที่มีความก้าวหน้าน้อยคือ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการค้นคว้าของนักเรียน ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยรวมมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง โดยมีประเด็นที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดคือ โรงเรียนมีห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอ เหมาะสมและตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ประเด็นที่มีความก้าวหน้าน้อยคือ ด้านระบบบริหารสารสนเทศที่เชื่อมโยงฐานข้อมูลกับองค์กรภายนอก ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดคือ ครูทุกคนได้รับการส่งเสริมให้มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ประเด็นที่มีความก้าวหน้าน้อยคือ ด้านการประเมินและการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาระบบภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์และทรัพยากรทางการศึกษา โดยรวมมีความก้าวหน้าน้อย โดยเฉพาะการได้รับการสนับสนุนการจัดการศึกษาจากสถาบันพี่เลี้ยงจากชุมชน และจากผู้อุปถัมภ์

ส่วน สุนทร สุวรรณภูมิ (2549) ได้ศึกษาการบริหารจัดการ โรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กรณีโรงเรียนวัดสารภีวิทยาคาร อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน มีความพึงพอใจในการดำเนินการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ด้วยวิธีการรวมชั้นเรียนและบูรณาการระหว่างวิชาโดยใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อมาก เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดเวลาในการสอน สามารถแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้น และขาดแคลน สื่อการเรียนได้ ด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจจากการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้วยวิธีการรวมชั้นเรียนและบูรณาการระหว่างวิชาโดยใช้สิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี นักเรียนมีความสนใจการเรียน มีความกระตือรือร้นในการเรียน สามารถนำเสนอแนวคิด ช่วยกัน

วางแผน เสนอแนวทางวิธีการทำงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้เป็นอย่างดีและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผลการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงาน โรงเรียนขนาดเล็กของ โรงเรียนวัดสารภี วิทยาการอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหา คือ ครูไม่มีเวลาจัดการเรียนรู้ให้ครบร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะต้องทำงานด้านอื่น เช่น งานธุรการ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรน้อย บุคลากรมีจำนวนจำกัด ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้มากขึ้น จัดบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการทำงาน ธุรการ เพื่อลดภาระครู ให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอน ได้อย่างเต็มที่ และการทำงานควรทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยนำชุมชนเข้ามาช่วยเหลือ

ขณะที่ พัชรินทร์ จูแวน (2549) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนบ้านบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการเสนอข้อมูลสภาพปัจจุบันของ โรงเรียน วางแผนส่งเสริมการจัดกิจกรรม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นประสานงานกับชุมชนในการพัฒนา โรงเรียน ช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนา โรงเรียน แนะนำให้นักเรียนไปศึกษาต่อ ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ส่วนข้อเสนอแนะนั้น อยากให้ทางโรงเรียนมีการประชุม สัมมนาเกี่ยวกับการวางแผน และการประเมินผล พร้อมทั้งสร้างสัมพันธ์ชุมชนที่ีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน

ส่วน ภักธรณณ์ มานิตย์ (2550, หน้า 81) ได้ศึกษาการจัดการแหล่งเรียนรู้ของกลุ่ม โรงเรียนโป่งสา จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ในด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ได้ศึกษามานั้น พบว่า มีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สํารวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ และกำหนดครูผู้รับผิดชอบ ด้านแหล่งเรียนรู้ แต่ไม่ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนวิทยากรท้องถิ่น ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ และไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอุดหนุนด้านงบประมาณ ทางด้านการใช้แหล่งเรียนรู้จากผลการศึกษาพบว่า มีการใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทธรรมชาติ ให้ความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้กับผู้เรียน ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและครูให้ใช้แหล่งเรียนรู้ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา แต่ไม่มีการสำรวจความต้องการของชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ ไม่จัดแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการ และไม่ให้ความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้กับชุมชน

สำหรับ รัชณีย์ รุดติพงษ์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมในการรองรับการประเมินโรงเรียนในฝันในทุกด้าน พบว่า นักเรียนรักความเป็นไทยและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ แต่บางส่วนไม่พร้อมด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสาร รวมทั้งผลงานอิเล็กทรอนิกส์

เชิงสร้างสรรค์ ครูได้ปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติจริงและจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม ความเป็นไทยและทักษะชีวิตแบบความพอเพียง ตลอดจนพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการสร้างวินัยเชิงบวก แต่บางส่วนไม่แน่ใจว่าได้ผลิตสื่อนวัตกรรมการสอน โดยใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีความพร้อมด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและคุณภาพแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ โดยเฉพาะมีห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบในโรงเรียน รวมทั้งคุณภาพด้านการบริหารและจัดการ ผู้บริหารเต็มใจเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนต้นแบบในฝัน วางคนเหมาะสมกับงาน และทำงานเป็นทีม โดยมีชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการ แต่บางส่วนไม่แน่ใจการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารและจัดการศึกษา รวมทั้งการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ซึ่งคล้ายกันกับ วาสนา ไชยกันทา (2552) ได้ศึกษาความพร้อมในการถ่ายโอนโรงเรียนให้องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ณะ อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในการถ่ายโอนโรงเรียนให้องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ณะ ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ งานวิชาการ และบริหารทั่วไป เกินครึ่งเห็นว่าไม่พร้อม ในการสร้างและให้กำลังใจแก่บุคลากรอย่างยุติธรรม และจัดสรรงบประมาณ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางการศึกษา และเกือบครึ่งเห็นว่า ไม่พร้อมเรื่องระบบการสื่อสารที่เอื้อต่อการศึกษา และการนิเทศจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนที่พร้อมเกือบครึ่งเห็นว่า พร้อมจัดทรัพยากรเพื่อส่งเสริมงานที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เผยแพร่ผลงานทางวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา และบริหารโรงเรียนในรูปแบบของนิติบุคคล แต่เกินครึ่งไม่แน่ใจในเรื่องประชุมชี้แจงให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนทราบถึงขั้นตอนในการปฏิบัติงานตามแผน และเกือบครึ่งไม่แน่ใจว่า มีโครงสร้างการบริหารงานบุคลากรแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ผู้เรียน

สำหรับ ยงฮี อ้น (2552) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการ โครงการที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านโครงสร้างการบริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้แยกโครงสร้างการบริหารสำหรับโครงการ EP ไว้อย่างเป็นทางการและชัดเจน องค์ประกอบของโครงสร้างไม่ครบเต็มดำเนินงานตามระบบราชการ ปัญหาที่พบคือการปฏิบัติงานล่าช้า ข้อเสนอแนะคือ ควรลดขั้นตอนการดำเนินงานและเสริมฝ่ายสนับสนุน ส่วนแนวทางการพัฒนาในด้านโครงสร้าง คือ โรงเรียนควรมีการประเมินมาตรฐานภายในโรงเรียน และลักษณะการบริหารควรจัดเป็นโรงเรียนเล็กในโรงเรียนใหญ่ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล พบว่า การทำงานของผู้บริหารและครูไทยเป็นที่ยอมรับ มีการร่วมมือในการทำงาน มีภาระงานมากและหลากหลาย ส่วนครูต่างชาติมีหน้าที่

สอนอย่างเดียวไม่มีส่วนในการบริหารงาน ครูไทยและครูต่างชาติมีการประสาน ทำงานร่วมกัน น้อย ปัญหาที่พบคือ มีภาระหน้าที่งานมากเกินไป ครูได้รับการอบรมไม่เพียงพอ ไม่มีระบบการดูแล ครูต่างชาติข้อเสนอแนะคือควรเพิ่มบุคคล และประสานงานให้กับครูต่างชาติ ส่วนแนวทางการบริหารคือ รัฐควรจัดอบรมบุคลากรครูต่างชาติในด้านใบประกอบอาชีพอย่างจริงจัง ด้านการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่าโรงเรียนมีการบูรณาการหลักสูตร EP ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง พบว่านักเรียน ได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น ปัญหาที่พบคือ หลักสูตร EP ไม่ชัดเจน ครูต่างชาติไม่เข้าใจหลักสูตรไทย กิจกรรมมีมากเกินไป ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการทบทวนหลักสูตรร่วมกันทั้งครูไทยและครูต่างชาติ และผู้ปกครอง ส่วนแนวทางการบริหารคือ โรงเรียนควรลดกิจกรรมหรือจัดกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับโครงการ ด้านงบประมาณพบว่า ทุกโรงเรียนจัดสรรงบประมาณตามโครงการที่วางแผนไว้ก่อนปีการศึกษาใหม่ และ ดำเนินตามระบบราชการ ปัญหาที่พบคือ การเบิกจ่ายล่าช้า บางครั้งไม่สามารถเบิกได้ตามความต้องการ ตัวแทนผู้ปกครองที่เป็นกรรมการบริหาร โครงการ EP ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณ ข้อเสนอแนะคือควรลดขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณให้สั้นลง ควรให้ตัวแทนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณ ส่วนแนวทางการบริหารคือ ควรให้คณะกรรมการบริหาร โครงการ EP เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณอย่างจริงจัง และด้านการประเมินการดำเนิน โครงการ พบว่ามีการประเมินคุณภาพของโครงการ EP ร่วมกันกับ โรงเรียน ปัญหาที่พบคือไม่มีการประเมินคุณภาพของโครงการ EP โดยเฉพาะ ข้อเสนอแนะคือควรมีการสร้างมาตรฐานตัวบ่งชี้ของโครงการ EP โดยเฉพาะ การประเมินควรครอบคลุมทุกประเด็น และทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่วนแนวทางการบริหารคือ ควรกำหนดเครื่องมือประเมินโครงการ EP โดยเฉพาะ

ส่วน กฤษณา ธำคำ (2552) ได้ศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์อยู่ในระดับพร้อมมากที่สุด ส่วนด้านปัจจัย และด้านผลผลิต อยู่ในระดับพร้อมมาก และผู้ปกครอง เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาด้านผลลัพธ์ อยู่ในระดับมากแนวทางเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านปัจจัย ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ และควรเพิ่มศักยภาพให้กับบุคลากรทางการศึกษาให้มากขึ้น จัดให้มีแผนการศึกษา มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งและเพียงพอ จัดสรรงบประมาณ อาคาร สถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ให้เพียงพอและทั่วถึง มีแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ที่ถูกต้องและตรวจสอบ ได้มีการวางแผนปรับปรุงอาคารสถานที่อย่างต่อเนื่อง จัดแหล่งเรียนรู้ให้มี

ความหลากหลาย ทั้งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ที่จัดหาเพิ่มเติม ด้านกระบวนการ ควรให้ความสำคัญและมีการดำเนินการจัดการศึกษาทุกระบบนำหลักสูตรการศึกษามาใช้ให้เป็น มาตรฐานเดียวกัน มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษารวมถึงข้อมูลสารสนเทศทาง การศึกษาให้เป็นระบบง่ายต่อการบริหารจัดการ มีระบบการบริหารจัดการหรือมีแผนดำเนินการ ด้านงบประมาณที่โปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ จัดระบบการบริหารและการจัดการ วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง อย่างเป็นระบบ มีการดูแลอย่างต่อเนื่อง จัดระบบการบริหาร และการจัดการแหล่งเรียนรู้ ใช้ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้ มีความหลากหลายด้านผลผลิต ควรจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ให้ผู้ใช้บริการ ได้รับ ความสะดวก และใช้ข้อมูลสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเกิดผลต่อการปฏิบัติงาน มีการดำเนินการตามแผนหรือโครงการที่ตั้งไว้ โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าพร้อมทั้งมีการรายงาน ผลเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้มีพัฒนาการทุกด้าน ที่คืออย่างเต็มศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ด้านผลลัพธ์ ควรมีการสำรวจ ความพึงพอใจและความต้องการของชุมชน ในด้านการจัดการศึกษา จัดให้มีคณะกรรมการประเมิน และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำมาตรฐานหรือตัวชี้วัด ภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ

ในขณะที่ เอกพงษ์ อวตมูล (2552, หน้า 50) ได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามแยก จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนจัดการเรียนรู้ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ ในขณะที่ ผู้บริหารและครูส่วนน้อยไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ไม่ได้ใช้สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนจัดการเรียนรู้

นอกจากนี้ ปนิตา ปันคอน (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการ โรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านวิชาการ ส่วนใหญ่มีส่วนร่วม ให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการประจำปี ติดตามผลการดำเนินงานในลักษณะการรายงานผล การปฏิบัติงานของโรงเรียน ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแผนการปฏิบัติการประจำปี ให้คำแนะนำ ในการจัดการเรียนรู้ในสาระภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมให้เด็กในพื้นที่บริการได้รับการศึกษาโดย การประชาสัมพันธ์รณรงค์แก่ผู้ปกครอง จัดหางบประมาณสนับสนุน การแข่งขันทักษะวิชาการ ให้คำแนะนำการศึกษาต่อแก่ผู้เรียน ส่วนการจัดทำหลักสูตร พบว่า ทั้งหมดไม่มีส่วนในการทำ หลักสูตร ใช้วิธีการมอบหมายให้ครูตามมติที่ประชุม ในด้านงบประมาณ ส่วนใหญ่มีส่วนร่วม ในการกำหนดแผนการใช้งบประมาณของโรงเรียน ให้ความเห็นชอบแผนการใช้งบประมาณ

โดยเสนอผ่านที่ประชุม ตรวจสอบผลการใช้งบประมาณของโรงเรียนตามวาระประชุม จัดหา
งบประมาณให้โรงเรียนจากองค์กรภายนอก สำหรับด้านบุคคล ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประเมินผล
การปฏิบัติงานและความประพฤติของบุคลากร โดยให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขอย้ายของ
บุคลากร และให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานกับบุคลากร
ด้านการพัฒนาผู้เรียน และการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร หน่วยงาน และชุมชน

จากการศึกษาที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ความพร้อมของสถานศึกษาในทุกด้าน และ
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งทั้งหมดจะมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายสำคัญของการปฏิรูปโรงเรียน
คือการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ จนสามารถพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย
เพื่อเป็นโรงเรียนดีประจำตำบล จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปโรงเรียน ตามแนวคิดโรงเรียน
คุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ